

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

יהודים מהודו שלפי המסורת שלהם גלו לשם בימי בית ראשון

תיק יוחסין מס' 111-סד

נושא הדיון

בירור בענין יהודי קוטשין

אל ביה"ד פנו משפחה שבתם הוצעה לשידוך עם בחור כהן, ואחד ההורים הוא ממוצא הודו מאיזור העיר קוטשין, הם מעונינים באישור בית הדין על יחוסם וכשרותם לכהונה. הפונים הגיעו בעצת בית ההוראה של הגרמ"ש קליין בבני ברק, ועצת הגרמ"ש על פי דעת מרן הגריש"א (יש לציין כי אחד מחברי ביה"ד נוסע בקביעות להודו ומתמצא בכל גבכי היוחסין שם, עם הוראות שונות ממרן הגריש"א).

בפניה הוזכר כי הגרמ"ש שליט"א שעסק בשידוך ההורים עצמם בירר במשך ימים ארוכים את שאלת היחוס ופנה לשם כך אל הגרמ"ש כהן זצ"ל אב"ד ירושלים והוא התיר אף לכהונה. מהגרמ"ש כהן אין כל מסמך שהוא ואילו הגרמ"ש הוזמן לבית הדין והעיד שאינו זוכר אם היה שדכן או סתם חבר ולא זכור לו שבירר את שאלת היחוס ולא שהלך אל הגרמ"ש כהן. עוד הזכירו הפונים כי הגרמ"ש שליט"א חקר מכבר את יחוסם של כל יהודי קוטשין, ועל פיו מחתנים בבד"ץ העדה החרדית את יהודי קוטשין ככשרים ומיוחסים לכל דבר, ויש לו פנקסי יחוס מסודרים לפי המשפחות, וכי הם פנו אליו לברר את דעתו על משפחתם וזו תינתן בעוד כמה ימים (בבירור אצל רושם הנישואין במקום הנזכר, לא ידע הרושם היכן היא קוטשין ולא ידע על בעיית הייחוס שיש ליהודי קוטשין. בתיק הנישואין של ההורים לא נדרש אישור יהדות מלבד אישור ממוכרת ביה"ס לאחיות בביה"ח שע"צ בירושלים על לימודיה של הכלה בביה"ס שם...).

עוד הזכירו הפונים כי שאלו את פי הגרמ"ש שליט"א ואמר להם חד משמעית שאין כל בעיה עם הקוטשינים, לעומת זאת סב הבחור המדובר, לאחר ששמע חלק מהבירורים דלהלן, שאל את הגרמ"ש והוא אישר כי כך ענה אולם תשובתו מתייחסת אך ורק לחלק אחד של יהודי קוטשין, ואילו על חלק האחר לא מתיר בנותיהם לכהונה. סב הבחור אף נפגש עם מרן הגריש"א ושאלו מה דינם ויחוסם של יהודי קוטשין, וענה לו כי צריכים לברר (עי' בדומה לזה בס' "עמודי שש" לזכר הגרמ"ש קרליץ זצ"ל עמ' 232-233).

לאחר קבלת פסה"ד המנומק דלהלן פנה השואל להגרמ"ש שטרנבוך וטוען שהגרמ"ש התירם ע"פ מהריק"ש (לא ציין מראה מקום) ומחזקה שיש לעדה זו שלא התערבה בגויים, אמנם הגרמ"ש שליט"א במכתבו אלינו כותב בסוף דבריו: "כל זה הבאתי לעיון ולא התרתי שלא נשאלתי למעשה".

רקע יחוס ובעיית יהודי הודו

לפני כמה עשרות שנים התפרסמה בעיית כת בני ישראל שעלו ארצה מהודו. לגבי נישואיהם עם יהודים מיוחסים קיימות ארבע שיטות למעשה כפי שיפורט להלן, אולם גם ביניהם עצמם לפי מסורתם העתיקה קיים חילוק ביחוס בין קבוצות מסוימות, כל כת לפי מסורתה היא היהודיה והשניה ערב רב. עיקר ריכוזם היה באיזור בומביי. במרחק רב מאוד מהם באיזור קוטשין התנהלה עדה עתיקה אחרת, צבע עורם שונה מבני ישראל, שמות משפחתיהם שונים, והם נזהרו כל הדורות מלישא ולהנשא עם גויים כמו גם עם בני ישראל, ולמסורתם רק הם יהודים אמיתיים ואילו בני ישראל נחשבים כגויים.

בכמאתיים שנים האחרונות הגיעו להודו מספר משפחות ידועות ומיוחסות מאירופה, המפורסמת שבהם היא משפחת "אשכנזי", ומבבל היא עיראק אשר המשפחה המפורסמת מביניהם היא "ששון". לאלו ואלו היו קהילות משלהם ובתי כנסת משלהם באיזור העיר קוטשין, הם התחתנו בינם לבין עצמם ושמרו על עצמם וצאצאיהם לא להתערב עם ילידי המקום, עם זאת הם פעלו לקרב את יהודי המקום לקיום המצוות שנשכחו מהם ברבות הדורות. צאצאי הקוטשינים ה"חדשים" חזרו גם למדיניות מוצאם ואף התוספו אליהם אחרים, על אלו היה ידוע ומוחזק בעולם היהודי שיהודי קוטשין הם בחזקת כשרות ללא עוררין.

לבית הדין הגיעו בעבר צאצאי הקוטשינים ממוצא העיראקי לבירור יחוסם, ובית הדין לא פסק עליהם חד משמעית לפני שבירר האם לא התערבו באבותיהם מכת בני ישראל, בירור זה ומסקנותיו קיימים בתיק נפרד ונימוקיו ההלכתיים יפורסמו בנפרד.

הדעות בענין נישואי בני ישראל

אין חולק כי יש חזקת יהדות מסוימת לבני ישראל, והם אסורים להנשא לגויים, והם מותרים זה בזה. אלא שנחלקו הדעות לגבי כשרותם לקהל ה'.

בעיה ראשונה היא חשש תערובת הגויים, עם כל הזהירות לא יתכן שלא נשאו מבנות המקום במשך אלפי שנים שהם יותר ממאה דורות שהיו מנותקים ממרכזי היהדות וקרובים אל הגויים, בספרי ההסטוריה וספרי מסעות יהודיים מפורסמים גם ענין של עבודות אלילים בין נשות היהודים. גם אילו היו רוצים לגייר את הנשים לפני הנישואין לא היה בידם כי לא ידעו הלכות ולא היו להם רבנים ולא בתי דין. בנוסף לכך, מסורת בני ישראל אומרת שהדור הראשון שהגיע ליבשת הודו היו בחורים יהודיים שאנייתם נטרפה בלב הים והם גיירו את בנות המקום להיות להם לנשים ורק מהדור השני החלו לשמור שלא להתבולל. אם כך, ואם אגדה זו יש בה מן האמת, ישנו חשש די גדול שכל כת בני ישראל הם לא יהודים.

על חזקת יהדות למי שבא מרחוק ואומר ישראל אני כבר האריך ביה"ד בספר "פסקי דין" כרך יהדות הראשון, ויסוד הדברים דהמוחזק כדין אינו צריך לעדויות על הוריו. אולם כמובן באופן זה כשידועה לנו החזקה רק מפי אלו בעצמם, אין כל חזקת יהדות לקבוע על פיה.

בעיה שניה היא הגירושין ונישואי עריות, כגון אלמנת אחיו שהיו לה ילדים מהראשון וכדו'. כאמור לא היו להם רבנים ולא ידיעת שפת לשון הקודש ולא ספרי תורה ותלמוד ולא שום קשר עם יהודי העולם ואך

מעט סממנים יהודים כגון שבתון ביום השביעי וכדו'. אם כך, בהתחשב באלפי השנים יש לחוש על כל אחד מבני משפחות בני ישראל שהוא ספק ממזר וספק קרוב לודאי שהוא מצאצאי ממזרים, וצאצאי ממזרים אסורים בקהל ה' כממזרים.

דעת מועצת הרבנות הראשית לישראל שהתכנסה בירושלים עם עוד רבנים חשובים לדיון מיוחד וממושך בשנת תשכ"ב, היא להקל להשיאם לאחר בדיקת ארבע אימהות למעלה שאין במשפחה מקרה של זיווג שני כתוצאה מגירושין. פשר נימוקי המסקנא מפורטים בספר "בני ישראל". בקצרה נזכיר כי לגבי ממזרות שאינה ידועה, יש כלל בגמרא "משפחה שנטמעה נטמעה". מה שאינו מועיל לגבי חשש זרע גוים.

הוראת רבנים ראשיים מתקופה מאוחרת יותר היא שניתן להשיא לקהל ה' את ילדי בני ישראל שנולדו בארץ ללא ברור כנ"ל וללא גיור. לדעתם הדור השני נולד בחזקת ישראליות, וממילא יש את חזקת היהדות האמורה (אולי לדעתם נפתרה גם בעיית הממזרות ע"י הטמיעה בחלופ דור אחד), דעה זו הינה בניגוד מוחלט לדעות רוב הרבנים הפוסקים שבדור, אולם רוב הרבנויות בארץ נוהגים לפיה, מלבד הרבנות בהרצליה בראשות הגר"י יעקובוביץ' שליט"א והרבנות בפתח תקוה בראשות הראב"ד הגר"ש סלומון שליט"א.

דעת הקה"י והאב"י עזרי לאסרם לקהל מספק גויים או מספק ממזרים, ללא שום היתר. ודעה זו היה רוחת בספרי הפוסקים מסוף המאה הקודמת. כי גיור לא יעזור מחמת חשש שהם כן יהודים אך ממזרים.

דעת האגרות משה ועיד פוסקים במקרים מסויימים על משפחות מסויימות (כנראה שנבדקו כנ"ל, וגם הם שומ"צ כדבעי), להקל בגיור. כלומר: את החשש הכבד של הממזרות הורידו בקולא שהיא למעשה חומרא - להחזיקם כלפי קהל ה' כגויים הטעונים גיור וממילא אינם ממזרים. לסיכום: לרוב מתוך ארבעת הדעות יש תקנה לבני ישראל להנשא לקהל ה', אך הדעות והסיבות שונות ואף מנוגדות. לרוב הדעות הנ"ל הם אסורים לכהונה, וכנ"ל.

ציטוטים מקונטרסו של הגר"מ שטרנבוך נגד דעת מועצת הרה"ר

יסוד היתרם היא ע"פ ראיות קלושות ומפוקפקות שהלוא אין לנו שום ידיעה ברורה על מהותם, ודתם שונה לגמרי משלנו שלא היה אפילו זכר אצלם כמעט לכל מצוות התורה ורק מעט מנהגי יהדות נדבק בהו וכיון שאין אנו בקיאים במ חוששין שמא באמת אינם עכשיו יהודים שנתערבו מתחילה עם בנות אומות העולם וע"כ מספק חוששין עליהם וכ"ש לענין ייחוס לישראל ודאי מעלה עשו ביוחסין ומעולם לא הרהר אדם להתירן לינשא שיהיו קהל ה' ודאי.

וביותר הם בעצמם לא החליטו מעולם ששייכים לעם יהודי וא"כ אפילו היום טוענים שהם יהודים אין להאמין אותם כלל, ראשית כיון שאינם נוהגין כיהודים כשרים כדין אין להם נאמנות ולא מהני כאן מה שאומרים שכך קיבלו מאבותיהם שהם יהודים שגם להם אין נאמנות כוותייהו, ועוד שהם בעצמם אינם יכולים לטעון ברי ממש רק סומכין על מסורת קלושה שספינה טבעה בים עם כשבעה יהודים סמוך להודו ונמלטו והם צאצאיהם, ופשיטא דלא מהני ואין לנו שום ברור שלא נתערבו בבנות הארץ מתחילה וע"כ

לכאורה הדבר פשוט ביותר שאין להתירן ח"ו בקהל (ועי' בספרו "תשובות והנהגות ח"ב סי' תרפה).

בימים אלו קבלתי פרטים על שורש האומה ומצאתי שגם חוקרי אומות העולם שוין בדעתם שמתחילה נתערבו עם בנות הארץ והחוקר המומחה העולמי בעניני דתות מר הסטינגו בספרו "דתות העולם" כותב דמי שאין לו בהענין נגיעות מוכרח להודות בלי ספק שנתערבו מתחילה עם בנות הארץ ומוכיח הדבר, וכן הנציב הידוע הר' ששון זצ"ל נדב בנינים גדולים בהודו והתנה תנאי שלא יהיה ל"בני ישראל" בהם חלק, ובודאי היה בהסכמת חכמי ישראל.

ההבדלים בין יהודי קוטשין לבני ישראל

ההבדלים ההיסטוריים בין מסורתם העתיקה של הקוטשינים לזו של בני ישראל, הם כדלהלן:

(א) הקוטשינים מוצאם מעיר נמל, ראה בעדויות להלן, ואילו בני ישראל גרו בסביבות בומביי, הרחק מחוף הים, ולפיכך לא הגיעו אליהם תיירים והיו מנותקים לחלוטין מיהודי העולם.

(ב) הקוטשינים גלו מרצון וניהלו אורח חיים יהודי משלהם בתור סוחרים ויבואנים, ובואם להודו היה בימי שלמה המלך, כלומר בתחילת ימי בית ראשון. ראה להלן. ואילו בני ישראל מספרים שהם מסוף ימי בית ראשון, ונתקעו בדיעבד ובלא כוונה כשאנייתם נטרפה בלב ים. לפי זה התבוללותם בדור הראשון מוכרחת וודאית לכאורה.

(ג) לקוטשינים יש מסורת של שמירת מצוות נוספות מעבר למנהג שבתון בשבת וזכר לפסח וכד'. בספר בני ישראל מתורגמת עדות מלפני כמאתיים שנים מזמן שהגיעו לבומביי תיירים יהודים והחלו לקרב וללמד מצוות את בני ישראל, ואז באו לעזרתם יהודים מקוטשין ואף הם לימדו את בני ישראל. עוד מוזכר בעדות מאותן שנים כי לקוטשינים היו תפילין ובתי כנסת. מה שאין כן אצל בני ישראל.

(ד) במשך הדורות ידעו הקוטשינים שהם יהודים וגם ידעו על הדורות האחרונים שהגברים והילדים למדו תורה בביכנ"ס, ואת בני ישראל הם הרחיקו מעליהם בכל מיני ריחוק כאילו שהם גויים ודאיים.

העדויות במקרה זה

שליח בית הדין גבה עדויות מבן המשפחה המבקש ומקרוביו בדור הקודם הן מצד האב והן מצד האם. הן על פרטי שמות המשפחה לדורותיה, והן על הידוע להם מבחינה היסטורית על יחסם ומנהגי יהדות שלהם ושל הקוטשינים החדשים יחסית הידועים יותר בשם קוטשינים. מהחקירה עלה כי בני משפחה זו לענפיה לא התערבו בזרים, וכן כי אין זכר לקירבת משפחה עם משפחות ששמותיהן מוכרים להמומחים בתור הודיים או בני ישראל. לפי שמות המשפחות כמה וכמה דורות אחורה משני (וארבעת) הצדדים מתאימים הם ליהודים עתיקים שהיו לפי הידוע בהודו. קרוביהם מכל הצדדים גרים בישראל.

גם הזכירו את ירושלים וישראל כמסורת כמיהת ומשאת נפשם היהודיה מדורי דורות. מקבוצת יהודים

אלו לא נשאר איש בהודו אחרי העליה הגדולה לפני כחמישים שנה. קיימים שלוש ריכוזים של יהודי קוטשין בארץ, ועשרות משפחות אחרות נפוצו בערים הגדולות וברחבי המדינה.

מתוך דברי העד מ"ק: שם משפחתם פלוני מזה כ-600 - 700 שנה, עד אז היו שמות המשפחה כנהוג במסורתם ע"פ שם האבא, אז בערך עברו לקוצ'ין. כל יהודי קוצ'ין שייכים לקהילה אחת והם היהודים היחידים באיזור ונבדלים מהגויים, ומתחתנים רק זה עם זה. לפני בואם לאיזור קוצ'ין (יותר מ-700 שנים) מסורתם מספרת כי הם חנו בעיר הנמל רנגנוכ'ה אשר בהרי וינצ'י על שפת האוקיינוס ההודי, לפי המסורת המקובלת שלהם הם הגיעו אל אותה עיר נמל כסוחרים בזהב ובעצים בימי שלמה המלך. קיבלו זהב ועצים מחו"ל והביאו אותם לרחבי הודו. בעיר נידחת זו, רנגנוכ'ה, קיים עד היום אתר עתיק הנקרא בפי כל הגויים תושבי האיזור "בריכת היהודים" המעיד על קיום יהודים שם לפני כאלף שנים, אף שמאז בואם לקוצ'ין אין כבר יהודים כלל באיזור זה. המעיד נסע במיוחד לבקר באתר הסטורי ידוע זה.

יהודי קוצ'ין היו שומרי מצוות, ושמרו על מנהגים עתיקים מאוד בכל המצוות, אין כאלו מנהגים בכל הקהילות בעולם, גם בהיותם שם החזיקו את עצמם ליהודים המקוריים ביותר וקרובים למקור העתיק ללא שינויים. "אין עוד קהילה בישראל כמו שאנחנו, למרות ההתבוללות שהיתה". סב המשפחה נקרא א' דמוהל, שם המשפחה הוצמד לו ע"ש מקצועו שהיה חזן ושוחט ומוהל, היה לו ספר עב כרס ועתיק בו היה רושם כל תינוק שמל, שם הוריו, כתובתו, והתאריך שמל אותו.

לבושם המקורי של יהודי קוצ'ין כלל טליתות גדולות בחוץ, כך היו הולכים ברחוב לבית הכנסת, כיפות מיוחדות, והבגד העליון היה לבן, מעין מה שלובשים האשכנזים ביוה"כ, אבל הם לבשוהו שם בכל שבת וחג ובכל שמחה כמו בר מצוה וברית וכו'. עוד בין מנהגי בית הכנסת וסדרי התפילות היה גם את מנהג השבתות המיוחדות, לכל שבת היה מספר, המיוחדות היו 3, 7, 12, וכו' היה בהם ניגון מיוחד שלהם בתפילה וגם היו מנהגים מיוחדים שלהם לעונג שבת וכו'. עד היום בעיר פלונית בארץ קיים בית כנסת קוצ'יני עם כל המנהגים והתפילות והניגונים שנהגו אצלנו בקוצ'ין, אבל הלבוש כבר שונה.

את שמחות החתונות נהגו בקוצ'ין ע"פ מסורת יהודית עתיקה לחוג חודש שלם, שבועיים לפני הנישואין ושבועיים לאחריהם. החתן היה דומה כל הזמן הזה למלך ואפילו אביו לא היה קורא לו בשמו.

עולי עיראק שבאו לקוצ'ין ונקראו קוצ'ינים באו אל הקהילה שלנו והם הצטרפו אלינו. אנחנו קיבלנו ואימצנו אותם, כך לפי המסורת. אבל אין שום קשר משפחתי בין משפחה זו למשפחות העיראקים. ע"כ.

מתוך עדות ד"ר: גרנו וגולדנו כל המשפחה מדורי דורות בקוצ'ין, לא הכרנו חלקים אחרים בהודו. לא ביקרנו שם ולא היו קרובי משפחה שם, לא יהודים וכלום. אצלנו היו חיים שקטים ופשוטים אך מאוד אהובים וגם לא היה רע מצד הסביבה והיינו ממשיכים לגור שם עוד אילולא עליית הנוער, לא ידענו מה מצפה לנו בארץ ולא מה זה קיבוץ, ומהר מאוד איבדנו את יחודינו כקוצ'ינים עם מסורת וחברה משלנו. לאט לאט יצאנו מהקיבוצים בחזרה לערים הגדולות, ויש מקומות שהתאחדו ריכוזי קוצ'ינים ויש פעילות קהילתית, מורים והרצאות ביהדות לפי רוח קוצ'ין וגם את המסורת העתיקה של קצ'ין מלמדים שם, המקור של תיאורי הקוצ'ינים העתיקים מזמן שלמה המלך ידוע לי מהמורה שלי בהרצאה בירושלים.

יש 5 ערים בסביבות איזור קוצ'ין, כולם בערך כאלפיים נפש וכולם נקראים קוצ'ינים = סנלהם, בסירה, אהנ'גלם... אנחנו מאהנ'גלם שהיתה הגדולה מכל הערים ובעלת הריכוז היהודי הגדול יותר, וגם בשמירת הדת והחברה היהודית היתה טובה מכולן. כאשר בכל עיר היה בית כנסת בודד אחד ואילו באהנ'גלם היו שני בתי כנסיות. הקשר בין הערים היה בעקבות שהיו קרובים ומחותנים, והשיירות היו מצויות מעיר לעיר בעיקר בתקופות החתונות שהיו נוסעים משפחות במלוא נכסיהם לעבר העיר הסמוכה לרגל החתונה. ריבוי החתונות מעיר לעיר היה בגלל שנזהרו מאוד לא להתחתן עם גויים.

אב המשפחה היה חזן והיה מקובל על כל הקהל כצדיק וישר, לא התערב בכלום לא היה שותף עם אף אחד ולא נשא משרה או שררה וישב כל היום במקומו בבית הכנסת כנעלם ונסתר. כולם היו באים לשואלו עצה ולברר סכסוכים וכאשר פסק כן עשו, גם ידע היטב את כל המנהגים של קוצ'ין.

כל הילדים היו חולכים ללמוד תורה בבית הכנסת, הבנים למדו גם בבית ספר, הבנות היו רגילות כל הדורות בעקרון לא לצאת מהבית אפילו ללימודים. בנותנו בדור האחרון שם בניגוד לרצון האב כן הלכו לבי"ס הגויי ללימודים הכלליים, כבר לא היו מסוגלות להשאר בלי לדעת קרוא וכתוב ומשא ומתן.

העיראקים שבאו להודו השתקעו בעיקר באיזור בומביי, גם אלו מביניהם שהגיעו לקוצ'ין לא התערבו עמם, כי הקוצ'ינים העיראקים לא ידעו את שפת המקום ("מאללאה") ודברו בערבית. אבל הקוצ'ינים דברו בשפת המקום ובשפת התורה בלבד.

השאלה העקרונית במקרה זה

המקובל בין יודעי דבר להתיר לכו"ע את יהודי קוטשין, אינו מתייחס לעדה זו אלא ליהודי קוטשין ממוצא עיראקי. ולדידן: אין לנו שום עדות, אף לא בכתב, שבדורו של הרמב"ם ולפניו אכן היתה ידיעת התורה ושמירת מצוות אצל הקוטשינים. הידיעות שלהם עצמם מסתיימות גם לדבריהם לפני כשש מאות שנים. המציאות היא שבכמאתיים שנים האחרונות גם בני ישראל חלה התקרבות ליהדות הלכה למעשה, א"כ המצב כיום או בחמשת הדורות האחרונים לא סוגר את הפער. ומי אומר שלא התקרבו למושגי התורה המצוות והתקוה לשוב לישראל ולירושלים רק בדורות הללו עם חידוש הקשר בין הודו לשאר חלקי העולם, והודות לפעולות היהודים שהחלו להתיישב מכל העולם בהודו. והרמב"ם באגרתו לחכמי לונד (אגרות הרמב"ם עמ' מד) כתב על היהודים שבהודו שאינם יודעים התורה שבכתב ואין להם מן הדת אלא שהם נימולים ושובתים ביום השבת.

עם זאת יש מקום לעיין ולדקדק בדברי הפוסקים שהרחיקו את בני ישראל, אולי לפי השינויים דלעיל ניתן להתיר את הקוטשינים העתיקים לקהל ה' לכולי עלמא. עוד יש לעיין בעניינם דהנה מהקוטשינים הללו שעליהם נידוננו ישנם שומרי תורה ומצוות רבים, מהם כבר דור שני ושלישי של אברכים לומדי תורה ומחנכים ומשפחות תורניות, ולהם יש לכאן כח נאמנות ואולי גם כשרות לעדות אשר לא היה ל"בני ישראל" שלא היו שומרי דת, ע"כ אולי מכח נאמנותם וחזקתם דהשתא נקבל מסורתם על למפרע? ומאידך גיסא כיון שמקורם ידוע לנו ואינם סתם יהודים בעלי חזקה לא ידועה, זיל בתר עיקר ומקור החזקה דשם

מתעורר הספק, ועל מקום עיקר הספק אין להם חזקה ולא עדות מה היה אז שם כי גם הם לא יודעים יותר מהמפורט בעדויות דלעיל.

ולגבי נידון דידן השאלה היא - במידה והגר"י כהן אב"ד ירושלים התיר את המשפחה למיוחסי כהונה - האם בבדיקתו הכריע שאין בעיה לכתחילה לכל הדעות, או שהוא עצמו סבירא ליה כאותם הפוסקים שהתירו, וביניהם דודו הגר"ש רוזובסקי זצ"ל שבספר "בני ישראל" הוא אחד מאלו שהתירם לישראלים בתנאים המפורשים לעיל, ואילו לדעות שלא התירו נשארה השאלה כמתחילה.

כאן המקום לציין כי ב"ד זה אינו בא לחדש חידושים משל עצמו, וגם אין לו סמכות ומשמעת לחייב את הרבנות לנהוג ע"פ מסקנותיו. בית הדין בודק כל מקרה לגופו האם ניתן לומר על איש פלוני או משפחה פלונית שהם מותרים לכו"ע ולא קיימת לגבי כשרותם מחלוקת הפוסקים, או שהם במחלוקת ויש להתירם, ובפרט ע"פ הכרעת דעת פוסק הדור הגריש"א שליט"א, או שאיש פלוני נכנס לחשש איסור. אין כאן לא "כחא דהתירא" ולא "כחא דאיסורא", כי אם בירור.

התשובה לשאלה הנ"ל

להלן נוסח המסקנא שהוכתב ע"י ביה"ד: מאחר שיהודי הודו העתיקים היו מנותקים משאר העולם במשך כ-1000 שנים, עדותו של הרמב"ם באגרתו לחכמי לונדל מתייחסת לכל יהודי הודו בלא חילוק בין עדות. ע"כ אין לחלק בין עדת "יהודי קוטשיין" לעדת "בני ישראל" בכל מה שנוגע לנישואין בקהל ה' וכהונה.

ההנחה המתחייבת מזה היא שהגר"י כהן זצ"ל אם אמת היא שהתיר את "יהודי קוטשיין" בקהל ה' ובכהונה, כנראה משום שהכריע כדעת המתירים גם לגבי עדת "בני ישראל".

השאלות לדיון

א. מקורם של היהודים שגלו להודו.

ב. דינם של "בני ישראל".

תשובה

א. על מקורם של יהודי הודו נכתבו מחקרים רבים ועיקרם רוכזו צמ' "צני ישראל" (ירושלים תשכ"ז). צמבוא לספר נכתב: "היסטוריונים וחוקרים מסכימים כולם שראשוניהם הגיעו לחופי הודו לפני אלף ותשע מאות שנה עד לפני אלף ושש מאות שנה, אס מארץ ישראל אס מפרס ותימן (ראה שם עמ' רכה ואילך). ניתוקם מיתר הקהילות והסתגרותם צקרב עלמס גרמו שנשתכחה מהם תורה ולא ידעו על כל המלוות. צרס מנהגים רצים ששרדו צקרבס צטרס צאו צמגע עס יהודים ממקומות אחרים מעידיס על אמונתם. כקדמותם הרצה צהודו כן מיעוט המקורות המוסמכים על קורותיהם ומנהגיהם וכמעט שלא נודע עליהם דצר מלפני כמאתיים שנה וכו'". ושם עמ' יג צתשובת חכמי הספרדים צלפת משנת תר"ל

נכתב: "...האנשים האלה הן הגולין מזמן בית ראשון, ולפי רבות השנים נטמעו צין האומות, יען היו מעורצים עם גויי הארץ עובדי אלילים וכו'. א"כ דון מינה ואוקי באתרין, שגם האנשים האלו עם אשר כחול אשר על שפת הים, ודאי שהם מגלות בית ראשון וכו'".

ובצ"ן אליעזר חלק י"ב סימן ס"ו כתב: וע"ד יהודי קולין, הנה ר' יעקב ספיר הלוי ז"ל ציקר במקום מושבם ורבות התחקה על מולאם ובספר מסעותיו אכן ספיר ח"צ מספר לנו שנחלקים לשני מינים או קהלות, לצנים ושחורים, ורבה המשטמה צין הלצנים והשחורים הלצנים אומרים כי השחורים היו עבדי אבותיהם שלקחום מהאומות יושבי הארץ לעבדים ולשפחות והכניסום דת משה וישראל כמשפט עבדים כנענים ואח"כ כשחזר עליהם הגלגל מרדו בהם ולא השתחררו והלירו והרעו להם מאוד על כן מחזיקים אותם בעיניהם לעבדים עד היום, אם יצא השחור בצית הלצן לא ירשהו לשבת בציתו ויעמוד לפניו כעבדא קמא מארי, ואם יצא פעם לביהכ"נ של הלצנים לא יתנוהו לשבת על הכסא וישבו כעבדים על הארץ אלל הפתח, לא יעלו לסי"ת ולא ירפוס למנין לכל דבר שבקדושה ולא יתנום ללבוש צפניהם טלית ותפילין, כדין עבד כנעני לכל דבר ולא יתחתנו עמהם בשום אופן. וכמו"כ אין צין השחורים כהן או לוי ומכאן זה מסתייעים ג"כ הלצנים שהוא זה מפני שאינם מזרע היהודים. ואלה השחורים יאמרו כי רק המה המיוחסים מבני ישראל מזרע הקדמונים הראשונים הראשונים אשר באו או הוצאו מגלות ירושלים וארץ ישראל לגור בארץ הזאת ולהם משפט הבכורה והלצנים באו אחרונים מארצות אדום (אירופא) ואין להם יחוש צית אבותיהם. יעו"ש מה שכותב עוד מזה באריכות בסיפורי מעשיות ובהשערות שאין בהם בכדי להשפיע על ההלכה ולכן לא העתקתי אותם (והיאוש מהם אינו מועיל להתיר האיסור. יעוין שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תקל"ח עיי"ש ואכמ"ל). ויש איפוא לכל אחד למוד בדעתו לפי המתואר, ולדרוש בקרב עדתם מלדדים שונים וכפי שמלינו בצית הלל על אה"ע סי' ב' שכותב דמי שצא בארץ אחרת הן איש הן אשה או בחור או בתולה או אלמן או אלמנה לריך ראה שהוא ישראל דחיישינן שמא גוי או עבד הוא ואע"פ שמתנהגים כדת ישראל ומדברים כלשוננו ויודעים בכל טיב היהודים אעפ"כ לריכים ראה, וכותב שכן הוא גם תקנת מדינות ליטא שאין לסדר שום קידושין אח"כ יש לו ראה שהוא ישראל ומאיזה משפחה ע"ש ומוצא גם בצאה"ט אה"ע שם סק"ד וכותב שכ"כ גם המהרי"ט בתשובה. ויעוין באו"ה"פ סק"ד בשם שאר פוסקים, ובכגון נידוננו י"ל שכו"ע יודו בזה מכיון שידוע כבר על רינון ועל התרחקות מהם למעשה מקהלה שניה שבארצות מולאם. ועלי לקצר ולסתום הדברים וד"ל. עכ"ל הצי"א.

ובצ"ע אומר חלק ח' אכן העזר סימן י"א ד"ה דגם מזכיר את יהודי קולין כנשימה אחת עם שאר קהלות ישראל שבאו מחו"ל ויהודי רוסיה וגרמניה שמחזיקים אותם כיהודים לכל דבר ורק בשעת נישואיהם חוקרים ודורשים כמידת האפשר, עיי"ש.

נפקא לן מדבריהם דחזיקן שאף שיש עדות הר"י ספיר הלוי שהשחורים גם באים להתפלל בצתי כנסת וטו"ת, מ"מ גם הצי"א אליעזר כבר שאין די בעדויות הללו להכריע. ומ"ש היצי"א הנה לא פירט על איזה חלק מיהודי קולין כוונת דבריו ועל מי נשאל, ויתכן שגם הוא לא ידע אלא על אותם שהגיעו שמה מאירופה צמאות השנים האחרונות שמקובל להציאם צקהל ה' וכמ"ש לעיל, דצללו הכי מה ההשוואה

ליהודי רוסיה וגרמניה שאף החילוניים שבהם לא ניתקו מהדת אלא ג' דורות ועדיין עדויותיהם וחזקויותיהם קיימים. ואת"ל שמשוה אותם לכל האשכנזים, אה"נ שלבני ספרד אין מסורת על האשכנזים ולריכים להכנס לדוחק כדי לישא אשכנזיה, אבל לאשכנזים גופא שיש להם מסורת ברורה על עצמם ודאי שלהם אין להקל לישא מעדה שאין להם מסורת וחזקה במשך אלפי שנים של ניתוק.

ב. בשאלת כשרותם של "בני ישראל" מהודו, דנו רבני בגדד וירושלים בשנת תרע"ד, ומסקנתם היתה לאסור להתחתן אתם "ואיסורם איסור עולם עד שיצא הגואל" (לשון רבני ירושלים, האצ"ד רבי חיים דוד סוראנגה, רבי אברהם עזריאל ורבי שמעון אשריקי), ו"דין קראים אית להו ואסור להתחתן בהם" (לשון רבני בגדד, רבי משה חיים שלמה דויד, רבי יחזקאל עזרא אליה ורבי עזרא לאלח אדם), ו"אסור מדין תורה להתחתן בהם, והלוקח מהם בניו ממזרים" (רבי יעקב ח"ר יוסף חיים). החשש בהם היה משום שיש להם כתובה ואין להם גירושין, וגם היצמה שלהם נשאת לשוק בלא חליצה ויבום.

בשנת תש"ד השיב צענינס הראשל"צ רבי צ"ל מאיר חי עוזיאל להתירם ושאין לדונם כקראים, ובשנת תשכ"ז פסקה הרה"ר להתירם, והולאה את הנימוקים בספר מיוחד הנקרא "בני ישראל", אך התנתה את ההיתר בכך שהרבנים רוסמי הנישואין יקיימו צירורים מתאימים בכל מקרה, אם האם ואם האם של המצקש או המצקשת, ולמעלה עד כמה שאפשר, היתה יהודיה או ממשפחות שנתערבו בהם שאינם בני ברית או גרים, או שנישאו לאחר גירושין, או שהיו בתוכם נישואי קרובים האסורים לפי הדין, ורק אם נתברר לרב רוסם הנישואין שאין חשש מן החששות האמורים לעיל, ישיא את המצקשים, אך אם נמלא מן החששות הנ"ל, יפנס הרב רוסם הנישואין לביה"ד באיזור, וביה"ד ידון בדבר ויכריע אם הנישואין מותרים מעיקרם אם לאו, ואם הם מותרים אם לריכים גירות או טבילה אם לאו.

לעומת זאת נתפרסם מהגריי קניצסקי והגרא"מ שך לאסור את בני ישראל "שא"א בשום אופן לדעת מה טיבם, והם ספק גויים ספק פסולי קהל", ו"כבר נאסרו ע"י רבותינו גדולי צל וירושלים לפני כמה שנה, ופשט איסורם בכל צתי דינין שצא נידון כזה לפניהם באיסור שריר וקיים ובאיסורם הם עומדים" (קריינא דאיגרתא כרך א עמ' רנב). והגרא"מ פינשטיין פסק (במכתב להרב ד' לוי מזיריך) להתירם אחר גיור לחומרא (ראה תיק נישואין ירושלים מס' 272-ז). וכן פסק בתשובות והנהגות ח"צ סי' תרפה במקרה של בן תורה מעדה זו שצדקו ד' דורות ולא היה אללס מקרה של גירושין, והסכימו עמו הגר"ש קרליץ ז"ל והגרש"ז אורבך ז"ל ויצלחט"א הגר"נ קרליץ שליט"א. ושמעתי בשם מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שהרואה לסמוך על הוראה זו יש לו על מי לסמוך.

ובנידון דידן כיון שלפי דברי אבות המשפחה מקובל אללס המסורת שגלו מארץ ישראל בימי צית ראשון, למרות שהם חיו כעדה נפרדת מ"בני ישראל", עדותו של הרמב"ם על יהודי הודו אינה מצדילה בין עדה לעדה אלא מתייחסת על "יהודי הודו" ככלל. ועל כן אותם האוסרים את בני ישראל מחשש נכרים שהתערבו בהם, או מחשש ממזרות, אוסרים גם את העדה הזו, שהרי מאות רבות של שנים היו מנותקים מיהדות ולא קיימו את התורה. וכיון שהמדוברת מצקשת להנשא לכהן אין גם להסתמך על ההיתר של גיור.